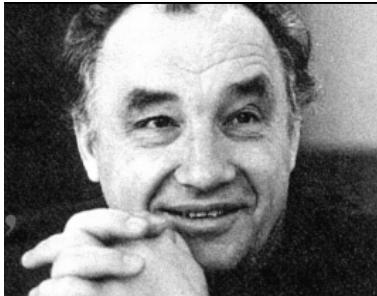

Васіль Зуёнак



...аслабеў, абяскрылеў народ
і душой спусташаецца...

Зьвіняць пакутныя званы...

Знакі

Ва ўсім загадка, тайнапіс прыроды.
Няма сумоўя, хоць душа адна.
Аб чым яны? – з якім таемным кодам:
Травінкі шэпт, маўчаньне валуна?..

І зорак іерогліфы, што хочуць
Нам штосьці запаветнае сказаць,
А мы глядзім штоночы ім у вочы –
І знакаў тых ня можам прачытаць...

Чырвонае брыво...

На ўсю акругу тата быў стралок,

Не варашылаўскі – куды ранейшы:
царскі.
І сьведчыў тое срэбны ланцужок
І прыз – гадзіннік імянны, швейцарскі.

Ды тата напаказ не выстаўляў
Здабытую стральбой узнагароду
І – як контррэвалюцыю – хаваў
Яе і ад дзяцей, і ад народа.

Ну а пільней яшчэ свой прыз бярог
Ён ад вачэй даносчыка-суседа...
Ды па-ранейшаму страляць па цэлі мог –
Былы салдат суперніцтва ня ведаў.

Бывала, паляўнічых сустракаў
І тут жа паспаборнічаць падначваў, —
І ўзводзіў палец цішыню курка,
І з цішыні той гром ляцеў над Начай.

Ды толькі ў паляўнічыя ня лез:
Ні на зайцоў не паляваў у полі,
Ні на ваўкоў не забіраўся ў лес, —
І стрэльбы ў хаце не трымаў ніколі.

І ўсё-ткі швагер, мысьлівец Якім,
Падгаварыў яго схадзіць аднойчы
На такавішча, дзе цецерукі
На рулю самі пруць, закрыўшы вочы.

Пайшоў на золку, а дамоў ні з чым
Вярнуўся з дзіваваньнем: “Ну і гулі!..” —
І больш у таты не было прычын,
Каб апраўдацца, — толькі і пачулі:

“Страляць не падымаецца рука
ў чырвонае брыво цецерука...”

У хаце трохкутнай...

У хаце трохкутнай спрадвеку жыву.
Ня верыце гэткаму цуду?
А я прызвычаіўся. І ў галаву
Турботаў ня браў і ня буду.

Такія мне доля карункі пляце.
Яшчэ ж і суседзі шчырэюць:
Адзін з іх сядзіць на чырвоным куце,

Другі – прэ да печы з чарэньню.

А я – у куточку, дзе сівер з дзвьярэй,
Тулюся, — у самым парозе.
Ну што ж, і дармо – я затое мудрэй
Тырчу: нібы шворан у возе.

Цялежкі сыходзяцца і панарад
На мне – без мяне не паехаць.
І той як сваяк мне, і гэты як брат.
Кручуся між іх, хоць і нехаць...

Ступаць трэба кожнаму цераз мяне:
Парога ніхто не абыдзе...
Спытаеце, спраўная хата ці не?
Спытайце – ня буду я ў крыўдзе.

Я так адкажу: не мая ў тым віна,
Хоць хто без мяне мне паможа?
А ўбачыць трохкутную лёгка: яна
Віднеецца на раздарожжы.

Яна не з трысьценам, ня вокнамі ў сьвет,
І ўвесну глядзіць, як надозім...
Прыходзь – ці далёкі, ці блізкі сусед,—
Прыходзь, пасядзім на парозе...

Плач

Плача бясьсьлёзна, плача жанчына,
Горка ў вачах хаваючы плач.
Хто я такі, каб спытацца прычыны?—
Не суцяшальнік, і не глядач,
І не віноўнік – ні яўны, ні ўскосны,
А на душы – сусьветная золь.
І каб разгадаць вачэй гэтых космас,
Трэба самому зрабіцца сляздой...

Куды?..

І рвачы, і прыблуды
Ва ўсе глоткі гудуць,
Ніадкуль у нікуды
Нас натхнёна вядуць.
Стогне люд пад'ярэмны,—
І такое бяды!..
Д'ябал з тым ужо: “Дзе мы”, —
Хоць дазнацца б: “Куды?!”

Камень

У каменя каменныя сківіцы,
У каменя каменныя зубы.
Ды камень кусацца ня кінецца:
Камень – заложнік рахубы.

У каменя – век у запасе, —
Зацята цікуе камень:
Каму б галаву расквасіць,
Але – чужымі рукамі.

У каменя хлеб – чаканьне.
Сьпяшацца ня любіць камень.

Б'юць...

Б'юць акадэмікаў па галаве, —
Разумныя дужа.
Цэляць паэтам, дзе сэрца жыве, —
З воляю дружаць.

Б'юць, — патаемных аблогаў сьпяцы,
Вылюдкі-здані, —
І выканаўцаў маюць чальцы,
І апраўданьне.

Вывучка часу: народ сталініць
Сталінскім чмурам...
З маскай на твары эпоха стаіць
І ў бронескуры...

Хутка будзе!..

Не разумею – ці мы слабакі,
Ці ўжо такія абжоры:
Па два на кожнага “сілавікі”
І плюс па два кантралёры.

Якіх устаноў на маю душу
Не панавыдумана толькі!
Колькі чыноў на карку нашу,
І сьледам цягнуцца колькі...

Тану, як у моры без берагоў,
У гэтым чыноўным блудзе.
Вы бачылі шылду “Прамыўка мазгоў”?
Ня бачылі? Хутка будзе!..

* * *

Тры стагоддзі
Заходні брат ратаваў,
Браў у абдымкі уніяў.
Тры стагоддзі
Ўсходні брат вызваляў,
На лад праваслаўны выструньваў,
Каб яшчэ два стагоддзі даводзіць
Царскі міф аб адзіным народзе...

І, заўважце, ніхто не пытаўся,
Як тутэйшы люд пачуваўся, —
Быццам нас не было пры тым,
Дзе з-за нас горла дралі браты...

Пяць стагоддзяў ціснулі жмых...

З часам брат адзін папрыціх.
А другі дык бяз лішніх іроній
Вызваляе яшчэ і сёньня.

Ад каго?
Ды ад нас саміх!...

Вуда

Змайстравана вуда хвацка
І найлепшым чынам:
Гнецца, слушнае, па-брацку
Вудаўё з лясчыны.

Рыбаку адна пацеха,
Клопату – ні кроплі, —
За сто вёрст ня трэба ехаць
І мачыць пантоплі.

Закідае па-маскоўску:
Седзячы на троне, —

Паплавок наш магілёўскі
І ў віры ня тоне.

А грузіла – з войскам база,
А сьпецсувязь – жылкай...
“Будзем разам –
будзеш з газам”, —
На кручку нажыўка...

* * *

Пракляты ён ці пакараны –
Яго ня страшыць суд цяжкі, —
Ёсьць філасофія ў тырана:
“Мой час наступіць праз вякі...”

Перад сучаснасьцю нікчэмнай
Ён не схіляе галавы
І на галоваадсячэньне
Бярэ ў гісторыі правы.

Кумірам прарасьце ў народзе –
Сьляды злачынства змые час.
Тырана славяць праз стагоддзі –
Нашчадкі не пачуюць нас...

Мітынговец

Ва ўлады – загады
І вырак няўцешны:
Я стаў праўдакрадам,
А гэтым і грэшны...

Сьвятыя дубінкі
Сьвяткуюць дабінкі,
Дабінкі бясшумныя:
Дабілі душу маю...
Цяпер – цішыня:
Ні ночы, ні дня.
Той сьвет не пачаўся,
І ў гэтым – бясчасьсе...

Сьвяткуюць дубінкі,
Спраўляюць памінкі...

Дабілі душу маю?.. —
А я так ня думаю!
І сьведчыць душа мая
Якраз гэта самае —
І ў поўненькай згодзе
І зноў яна ходзіць
Са мною на мітынгі, —
І тым знакамітая.

У іх Карнегі, а ў нас Карней...

У іх Карнегі, а ў нас Карней:
Карнегі складваў азы паводзін,
Карней калгасных вучыў сьвіней
Дбаць аб народзе і ўзнагародзе.

Карнегі дзень і ноч гібеў
Над душалоўкамі мудраслоўя,
Карней у корань глядзеў глыбей:
Надзор сьвіному ўвёў пагалоўю.

Карнегі компас дзялкам даваў —
Паказваў, як з выгодай круціцца.
Карней зацьвердзіў як двойчы два:
Сьвіньням ідэйна б не заблудзіцца...

Карнегі плёў падказку-бізун,
Каб бізьнесмэны ў шапку ня спалі.
Карней ля мешанкі цёр бузу —
“газеты” сьвіньні ў яго “чыталі”.

Карнегі лозунг: “прадаў — купіў” —
Напой буржуйшчыны незасохлай...
Карней апошні фураж прапіў —
І “чытачоў” пагалоўе здохла*...

* Дзьве заклёпкі пасьяля кропкі:

1. Карнегі — амерыканскі дасьледчык чалавечых узаемаадносінаў у сьвеце бізьнесу;
2. Карней — чалавек таксама вядомы: у такіх, як ён, жывёла трымалася звычайна на галодным пайку, стаяла пры пустых кармушках, і тады пра яе казалі: “чытае газеты”...

* * *

А над горадам чад і смурод,
 Горад п'яны з жыцця пацяшаецца.
 Аслабеў, абяскрылеў народ
 І душой спусташаецца.

Горад тупа шукае брод
 У рацэ, што ў бутэльку зліваецца.
 А за горадам вёска сьпяшаецца.
 Мізарнее сялянскі род.

П'юць мужчыны, і жонкі сьпіваюцца,
 Бруднай лаянкай крывячы рот.
 Прыбывае магіл штогод,
 І ўсё меней дзяцей нараджаецца.

Калыханкі ідуць на звод.
 І крыжы ля нябесных варот
 На зямлю ўтрапёна ўзіраюцца, —
 Пэўна, Богу сказаць зьбіраюцца:

— Хутка ж там ня то што араць —
 Будзе некаму паміраць...

* * *

Праходзіць эра рэвалюцый,
 Заслона падае гастрольная, —
 І як шкада, што ўжо вярнуцца
 Ім больш ня дадзена гісторыяй.

І сьвет эва-люцы-янерам
 Маўчыць, як правініўся чымсьці, —
 І думае: якім манерам
 Душу ад нечысьці пачысьціць?..

Помні...

Пі радасьць вясны,
 Пі вусны каханай,
 Пі сонечны дар – віно,
 Пі водар лясны...
 Пі — ды помні і п'яны,
 Што ў кожным кубку
 Ёсьць дно.